

TURIZM SOHASIDAGI XIZMATLARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI BANKNING O'RNI VA AHAMIYATI

Ikramov Maxmudjon Muxammedjanovich

TDIU, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent

Annotatsiya

Ushbu maqola raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ko'pgina iqtisodiy faoliyat turlarining, shu jumladan turizmning ishlash modelini tubdan o'zgartirish, raqamli transformatsiya milliy xavfsizlik, mahalliy kompaniyalarning jahon miqyosida raqobatbardoshligini oshirish masalalarini hal etishga qaratilgan. Ushbu tadqiqotning ahamiyati shundan iboratki, raqamli iqtisodiyotni shakllantirishning shart-sharoitlari va omillari hamda turizm faoliyatini axborot bilan ta'minlashning hozirgi ko'rib chiqilishi uning rivojlanishi uchun eng muhim turtki hisoblangan masalalar ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli bank, raqamli iqtisodiyot, tadbirkorlik, turizm sohasi.

Аннотация

Данная статья направлена на решение вопросов развития цифровой экономики, кардинального изменения модели работы многих видов экономической деятельности, включая туризм, цифровую трансформацию, национальную безопасность, повышение глобальной конкурентоспособности местных компаний. Важность данного исследования заключается в том, что условия и факторы формирования цифровой экономики и современный обзор информационного обеспечения туристической деятельности считаются важнейшим стимулом ее развития.

Ключевые слова: Цифровой банкинг, цифровая экономика, предпринимательство, туристическая отрасль.

Abstract

This article is aimed at solving the problems of the development of the digital economy, which is fundamentally changing the operating model of many types of economic activity, including tourism. Digital transformation is a national security issue, increasing the global competitiveness of local companies. The significance of this study is that the conditions and factors of the formation of the digital economy and the current consideration of the information provision of tourism activities are considered as the most important drivers for its development.

Keywords: Digital banking, digital economy, entrepreneurship, tourism industry.

KIRISH

Turizm sohasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, barcha xizmatlar iste'molchilariga, ham maishiy xo'jaliklarga, ham davlat organlariga, ham faoliyati muayyan me'yoriy-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadigan turizm sohasidagi

firmalarga ta'sir ko'rsatadigan murakkab jarayondir. Ichki va tashqi muhitning mos omillarini shakllantirishda turizm sohasidagi korxona o'z faoliyatini raqamli rivojlantirish uchun barcha zarur shart-sharoitlarga ega.

Iqtisodiyotning drayveri bo'lgan turizm sektorini raqamli rivojlantirish rolini oshirish nafaqat turizm mahsulotini shakllantirish va ilgari surish bilan bog'liq iqtisodiy faoliyatni, shuningdek, turizm infratuzilmasi faoliyati bilan bog'liq boshqa sohalarni ham tushuniladi.

Turizmni rivojlantirish darajasi — mamlakat, uning hududlari ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va aholi farovonligini tavsiflovchi parametrlardan biridir. Turizm sohasida ayniqsa innovatsiyalar muhim rol o'ynaydi. Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, turizm rentabelligi va rivojlanish dinamikasi bo'yicha neft va gazni qazib olish va qayta ishlashdan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Turizm ko'plab davlatlarning milliy iqtisodiyotlari uchun iqtisodiy faoliyatning eng muhim sohasidir. Bundan tashqari, turizm axborotga boy soha bo'lib, unda axborotni yig'ish, uzatish, tahlil qilish va saqlash sohaning barcha darajalarida qarorlar qabul qilishda muhim rol o'ynashini ta'kidlash lozim. Shu munosabat bilan raqamli iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirish turizm faoliyati uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, unda eng yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari faol qo'llanilmoqda.

Turizmni axborot bilan ta'minlash — bu turizm tizimining samarali ishlashini ta'minlaydigan turizm faoliyati va uni qayta ishlash va tahlil qilish uchun mo'ljallangan ixtisoslashtirilgan axborot texnologiyalari to'g'risidagi ma'lumotlar majmuasi.

Raqamli iqtisodiyot — bu raqamli axborot va tegishli ma'lumotlarni boshqarish usullari asosiy bo'lgan iqtisodiyotning o'ziga xos turi. Raqamli iqtisodiyot ishlab chiqarishning barcha boshqa elementlaridan raqamli axborotning ustun roli bilan tavsiflanadi.

Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida turizm faoliyatini axborot bilan ta'minlash uni rivojlantirishning eng muhim omili hisoblanadi.

Turizm faoliyatida xizmatlarni ishlab chiqarishning asosiy omili xizmatlarning potentsial iste'molchisi olishi mumkin bo'lgan ma'lumotdir va turistik faoliyatning yakuniy natijasi iste'molchining sayohat paytida olgan taassurotidir.

Raqamli iqtisodiyot barcha darajadagi iqtisodiy tizimlarda sodir bo'ladigan barcha biznes-jarayonlarning integratsiyalashuviga asoslanadi, bunda axborot komponentiga alohida ahamiyat beriladi, integratsiyalashgan global tizimda real vaqt rejimida iqtisodiy tizimlar faoliyati to'g'risidagi ma'lumotlardan foydalanish imkonini beradi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot-kommunikatsiya muhiti, axborot tizimlari va xizmatlariga yangi talablar shakllantirilmoqda. Yagona axborot makonini shakllantirish aholining ijtimoiy-iqtisodiy sohaga yo'naltirilgan sifatli va ishonchli axborot olishga bo'lgan ehtiyojlarini hisobga olgan holda amalga oshirilmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy farqlovchi omili shundaki, axborot eng muhim boylik bo'lib, uning qiymati doimiy ravishda oshib boradi. Turizm sohasida yagona axborot makonini shakllantirish masalasi anchadan beri muhokama qilinib kelinmoqda. Bu borada turizm sohasida davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari tomonidan katta ishlar qilindi. Turizm sanoati eng yangi raqamli texnologiyalarni faol

joriy etishga to'liq e'tibor qaratmoqda. Faoliyatning aksariyati raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga mos ravishda, jumladan, turlarni bron qilish tizimi, elektron to'lov texnologiyalari va boshqalarni hisobga olgan holda qayta tuzildi.

ADABIYOTLAR SHARXI

Respublikada turizm sohasini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish maqsadida quyidagilar kabi muhim hujjatlar qabul qilindi: takomillashtirilgan "Turizm to'g'risidagi qonun" [1], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 13.08.2019-yildagi "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi Qonuni [2], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining " O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida "gi PF-5781-son1 Farmoni [4], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining " O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida "gi PF-5611-son2 Farmoni [5], O'zbekiston Respublikasi Prezidentining " Turizm tarmog'ini jadal rivojlantirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida "gi PQ-4095-son³ qarori [6], shuningdek, turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi tasdiqlandi. 2019-2025-yillar [7].

Turizm bozori subyektlariga kredit berishni tashkil etish masalalari bo'yicha ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar ishladilar: M. A. Krivulya [7], S. V. Fedorova [8], A. A. Kozybagarov [9], K. S. Zaxarova, A. A. Bakanova [10], N. G. Novikova, K. A. Lebedev, O. E. Lebedeva [11], N. A. Zaytseva [12], McKercher, H. Du Cros [13], M. A. Bulaev [14] ilmiy ishlari tahlil qilindi.

METODOLOGIYA

Turizm sohasini yanada rivojlantirish bo'yicha O'zbekistonda amalga oshirilayotgan izchil rivojlanish siyosati doirasida mazkur maqolada quyidagi vazifalarni hal etish bo'yicha takliflar va tavsiyalar ishlab chiqiladi:

- iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishni ta'minlash;
- valyuta tushumlari oqimini oshirish;
- yangi ish o'rinlari yaratish;
- aholining hayot sifatini yaxshilash va daromadlarni oshirish;
- hududlarning jadal rivojlanishi;
- mamlakatning investitsion va kredit jozibadorligini oshirish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turizm bozori subyektlarini kreditlashning turli jihatlarini tahlil qilishga bag'ishlangan keng iqtisodiy adabiyotlar mavjudligiga qaramay, ushbu sohada hali ham qo'shimcha tadqiqotlar talab qiladigan ko'plab muammolar mavjud. O'zbekiston turizm bozori subyektlarini kreditlash bo'yicha aniq chora-tadbirlar yetarlicha ishlab chiqilmagan va kredit bozoridan samarali foydalanish mexanizmi yo'lga qo'yilmagan.

¹ <https://lex.uz/docs/-4474527>

² <https://lex.uz/docs/-4143188>

³ <https://lex.uz/uz/docs/-4141452>

Turizm sohasi faoliyatini tahlil qilish va turizm bozori subyektlarini kreditlash quyidagi natijalarni ko'rsatdi. Turizm sohasi faoliyatini rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi omillarga quyidagilar kiradi:

- turistik korxonalarining innovatsion faoliyatini rivojlantirishga yordam beradigan normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqmaslik;
- turizm sohasidagi korxonalar doirasida innovatsion loyihalarni amalga oshirish bo'yicha normativ hujjatlarni ishlab chiqmaslik;
- turizm sohasidagi korxonalar faoliyatining innovatsion loyihalarini moliyalashtirishni nazarda tutuvchi innovatsion loyihani baholashning kompleks metodologiyasini ishlab chiqmaslik;
- moliyaviy resurslarning etishmasligi yoki etishmasligi;
- turizm sohasidagi korxonalarining moliyaviy salohiyatini baholashning aniq mezonlari yo'qligi;
- turizm sohasidagi innovatsion-rivojlantiruvchi korxonada ishlash uchun professional kadrlar yetishmasligi;
- turizm sohasidagi korxonalarni innovatsion rivojlantirish doirasida ishlarni tashkil etish va yuritish bo'yicha bilimlarning etishmasligi va boshqalar.

Raqamli iqtisodiyotning shakllanish darajasi ko'plab jihatdan axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) rivojlanishi va ularni jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy hayotiga joriy etish darajasi bilan belgilanadi. Texnologiyalarning rivojlanishi tufayli O'zbekiston Respublikasi aholisining 81 foizi, savdo korxonalarining 93 foizi, transport korxonalarining 80 foizi, davlat organlarining 95 foizi Internetdan foydalanadi. Eng muhimi, Internet-texnologiyalar moliyaviy operatsiyalarda, davlat organlari bilan o'zaro aloqada, yetkazib beruvchilar va iste'molchilar bilan aloqa qilishda qo'llaniladi. Asosan, turizm sohasidagi barcha korxonalar u yoki bu darajada axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanadi. Faoliyatning barcha asosiy jarayonlari axborotni qayta ishlashga, shu jumladan turizmdagi turli bronlash tizimlariga, axborot-qidiruv tizimlariga, hamkorlar, yakuniy foydalanuvchilar bilan axborot-kommunikatsiya aloqalariga asoslanadi. Turizmda zamonaviy reklama texnologiyalarining salmoqli qismi internet texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida "gi PF-60-son¹ Farmoniga binoan 2022-2026-yilgacha bo'lgan davrda "Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash" nomli ustuvor yo'nalishi 16 ta maqsadni o'z ichiga olgan. Shuningdek, «O'zbekiston bo'ylab sayohat qiling» dasturi doirasida mahalliy sayyohlar sonini 12 million nafardan oshirish hamda respublikaga tashrif buyuradigan xorijiy turistlar sonini 9 million nafarga etkazish maqsadi 10 ta asosiy yo'nalishni o'z ichiga oladi, bular quyidagilar:

¹ <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>

-to'siqsiz turizm infratuzilmasini mamlakatning asosiy turizm shaharlarida keng joriy qilish. 2026 yilgacha turizm sohasida band bo'lgan aholi sonini 2 baravar oshirib, 520 ming nafarga etkazish.

-turizm va madaniy meros obyektlari infratuzilmasini rivojlantirish hamda 8 mingdan ortiq madaniy meros obyektlaridan samarali foydalanish bo'yicha davlat dasturini qabul qilish.

-Zomin, Forish, Baxmal tumanlari va «Aydar-Arnasoy» ko'llar tizimida qo'shimcha turistik zonalar va dam olish maskanlarini barpo etish, 300 million AQSh dollariga teng loyihalarni amalga oshirish, 25 ming ish o'rinini yaratish.

-Samarqandni «Turizm darvozasi»ga aylantirish orqali kelgusi besh yilda turizm xizmatlari hajmini kamida 10 baravarga oshirish. Turizm sohasida 40 ming kishi bandligini ta'minlash. 2022-yilda «Abadiy shahar» tarixiy majmuasini o'z ichiga olgan Samarqand turizm markazini va zaruriy infratuzilmani tashkil etish.

-Qoraqalpog'iston Respublikasi va Orol bo'yida ekoturizmni rivojlantirish bo'yicha alohida dasturni amalga oshirish. Bunda, Mo'ynoqning yangi aeroporti imkoniyatlaridan keng foydalanish.

-Xorazm viloyatida turizm yangi ish o'rinlarini yaratishda asosiy drayver soha bo'lishi uchun alohida dastur qabul qilish.

-Buxoro viloyatida turizmni jadal rivojlantirish bo'yicha alohida dasturni amalga oshirish.

-Navoiy viloyatida ziyorat va ekoturizm salohiyatidan samarali foydalanish.

-Toshkent shahrida turizm infratuzilmasini yanada yaxshilash.

-Toshkent viloyatida turizm salohiyatini yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha alohida dastur ishlab chiqish.

Axborot infratuzilmasini mega darajada shakllantirish bilan Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO), Butunjahon sayohat va turizm kengashi (WTTC) kabi tashkilotlar shug'ullanadi. Makro darajada turizm axborot infratuzilmasini rivojlantirish milliy turizm ma'muriyatlari va milliy turizm tashkilotlari zimmasiga yuklangan. Mintaqaviy darajada axborot infratuzilmasi tegishli hududiy turizmni boshqarish organlari tomonidan shakllantiriladi. Turistik tadbirkorlik faoliyatining alohida korxonalari mikro darajani ifodalaydi, ular tomonidan axborot ta'minoti mustaqil ravishda amalga oshiriladi.

Bozorning barcha ishtirokchilari, jumladan, turoperatorlar va sayyohlik agentliklari, joylashtirish vositalari, transport kompaniyalari, turistlarning o'zlari o'zaro hamkorligi turizm sohasining axborot maydoni tufayli shakllanadi. Axborot makonining asosiy komponentlari axborot resurslari, axborotning o'zaro ta'siri vositalari va axborot infratuzilmasi hisoblanadi.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi hozirgi vaqtda iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy omili bo'lib, turizm faoliyatini tashkil etishning barcha jabhalariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, bu tubdan yangi turdagi tashkilotlarning, shu jumladan virtual sayohat kompaniyalarining shakllanishida namoyon bo'ladi. Bular tarmoq turooperatori tuzilmalari va shu kabilar hisoblanadi.

Turistik va rekreatsion firmalar bozor iqtisodiyoti sharoitida yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish va rivojlantirishga tobora ko'proq muhtoj bo'lib, ular bu bilan bog'liq iqtisodiy manfaatlardan xabardor. Biroq, barcha kompaniyalar yangi texnologiyalarni joriy etishga tayyor emaslar, chunki bu ma'lum darajadagi xavf bilan bog'liq, shuningdek, kelajakdagi ko'rsatkichlarni bashorat qilish qiyinligi. Turizm raqamli iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirishga malakali yondashish bilan ularning barchasi korxonalarga katta daromad keltirishi mumkin.

Qayd etish joizki, turizm va rekreatsion faoliyatda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi asosan ichki va tashqi muhit omillariga bog'liq. Bu omillar bir-biri bilan o'zaro ta'sir qiladi va makrodarajada davlat va mintaq, mikrodarajadagi korxonalar rivojlanishining o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlariga bog'liqdir.

Turizm sohasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish — bu xizmatlarning barcha iste'molchilariga, ham uy xo'jaliklariga, ham davlat boshqaruv organlariga, ham faoliyati muayyan normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadigan turizm sohasidagi firmalarga ta'sir ko'rsatadigan murakkab jarayon. Ichki va tashqi muhitning tegishli omillarini shakllantirishda turizm sohasidagi korxona o'z faoliyatini raqamli rivojlantirish uchun barcha zarur sharoitlarga ega.

Ushbu tadqiqotning maqsadi turizm raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlashdir. Tadbirkorlikni aks ettiruvchi turistik va rekreatsion faoliyat ostida turizm sohasini raqamli rivojlantirishning rolini aniqlash yondashuvlarining o'zgarishini yanada o'rganish uchun biz nafaqat turistik mahsulotni shakllantirish va targ'ib qilish, balki turizm infratuzilmasining faoliyati bilan bog'liq iqtisodiy faoliyatni tushunamiz.

Turizmning rivojlanish darajasi mamlakat, uning mintaqalari va aholi farovonligining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini tavsiflovchi parametrlardan biridir. Turizm sohasidagi innovatsiyalar ayniqsa muhim rol o'ynaydi. Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, turizm rentabellik va rivojlanish dinamikasi jihatidan neft va gazni qazib olish, qayta ishlashdan keyin ikkinchi o'rinda turadi. Turizm ko'plab davlatlarning milliy iqtisodiyotlari uchun iqtisodiy faoliyatning eng muhim sohasidir. Bundan tashqari, shuni ta'kidlash kerakki, turizm axborot bilan to'yingan sohadir, bu erda ma'lumot to'plash, uzatish, tahlil qilish va saqlash ushbu sohaning barcha darajalarida qaror qabul qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu munosabat bilan raqamli iqtisodiyotning shakllanishi va rivojlanishi turizm faoliyati uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, unda eng yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari allaqachon faol qo'llanilmoqda. Turizmni axborot bilan ta'minlash — bu turistik faoliyat va uni qayta ishlash va tahlil qilish uchun mo'ljallangan, turistik tizimning samarali ishlashini ta'minlaydigan ixtisoslashtirilgan axborot texnologiyalari to'g'risidagi ma'lumotlar bazasi majmui.

Raqamli iqtisodiyot — bu raqamli ma'lumotlar va tegishli ma'lumotlarni boshqarish usullari asosiy bo'lgan noyob boshqaruv turi. Raqamli iqtisodiyot ishlab chiqarishning boshqa barcha elementlari ustidan raqamli ma'lumotlarning ustun roli bilan ajralib turadi.

Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida turistik faoliyatni axborot bilan ta'minlash uning rivojlanishining eng muhim omilidir.

Turistik faoliyatda xizmatlarni ishlab chiqarishning asosiy omili xizmatlarning potentsial iste'molchisi olishi mumkin bo'lgan ma'lumotdir va turistik faoliyatning yakuniy natijasi sayohat paytida iste'molchi tomonidan olingan taassurotdir.

Raqamli iqtisodiyot barcha darajadagi iqtisodiy tizimlarda sodir bo'layotgan barcha biznes jarayonlarning integratsiyasiga asoslanadi, shu bilan birga axborot tarkibiy qismiga alohida ahamiyat beriladi, integral global tizimda real vaqt rejimida iqtisodiy tizimlar faoliyati to'g'risidagi ma'lumotlarga kirishni ta'minlaydi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot-kommunikatsiya muhiti, axborot tizimlari va xizmatlariga yangi talablar shakllantirilmoqda. Yagona axborot makonini shakllantirish aholining ijtimoiy-iqtisodiy sohaga yo'naltirilgan sifatli va ishonchli ma'lumotlarni olish ehtiyojlarini hisobga olgan holda amalga oshiriladi.

Makro darajada turizm sohasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun tashqi omillar shakllantiriladi. An'anaviy ravishda ular 2 guruhga bo'lingan:

1. **Statistik** — tabiiy-iqlim, geografik, madaniy-tarixiy.
2. **Dinamik** — siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-demografik, moliyaviy-iqtisodiy, moddiy-texnik.

Mintaqa va mamlakat miqyosida turizmning asosini tabiiy resurslar tashkil etadi, ular tarkibiga tabiiy landshaftlar, dengizlar, vulqonlar, daryolar, tog'lar, mineral suvlar, shifobaxsh buloqlar, iqlim kiradi. Shuningdek, turizm faoliyatini rivojlantirishda madaniy-tarixiy omillar: tarixiy yodgorliklar, muzeylar, hududlarning mahalliy aholisining madaniyati va urf-odatlar va boshqalar muhim rol o'ynaydi. Turistik faoliyat asosan tabiiy-iqlim va madaniy-tarixiy omillarga qaratilgan. Hududlarni savodsiz o'zlashtirish, tabiiy va madaniy merosdan foydalanishga noto'g'ri yondashuv turizm salohiyatining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Turizm faoliyatining rivojlanishiga dinamik omillar ham kuchli ta'sir ko'rsatadi. Mintaqadagi siyosiy beqarorlik, harbiy mojarolar, iqtisodiyotdagi uzoq davom etgan inqirozlar, ishsizlikning katta qismi va boshqalar turizmni rivojlantirish darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu guruhda ijtimoiy-demografik omil muhimroqdir. Bu omil aholi turmush darajasi, farovonlik darajasi, bandlik darajasi, demografiya, ta'lim va madaniyat darajasi, urbanizatsiya va boshqalar kabi ko'rsatkichlar bilan tavsiflanadi. Sog'liqni saqlash tizimining faollik darajasi, jinoyatchilik darajasi, shuningdek, mintaqadagi ekologik vaziyat kabi omillarni individual ijtimoiy omillarga bog'lash mumkin. Turizm faoliyatini rivojlantirishning moddiy-texnikaviy omillari turizm infratuzilmasi, ya'ni mehmonxonalar, yotoqxonalar, do'konlar, yo'llar, aloqa, banklar va boshqalar hisoblanadi.

Yuqorida e'tiborga olib ishga xulosa qiladigan bo'lsak, turizm faoliyatining tashqi muhitini tahlil qilishda yuqorida sanab o'tilgan, raqamli iqtisodiyot va yangi mahsulotlarni shakllantirish, amalga oshirish va keyinchalik rivojlantirishga bevosita ta'sir ko'rsatadigan omillarga katta e'tibor qaratish lozim. Bularning barchasi butun turizm sohasining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Raqamli iqtisodiyotni joriy etish jarayonida turizm biznesini rivojlantirishda ichki omillar ham katta rol o'ynaydi. Bu omillar sayyohlik kompaniyalarining mikro darajasida shakllanishi hisoblanadi. Ichki omillarga quyidagilar kiradi: raqamlashtirish

siyosati, kompaniyaning turizm strategiyasi, eng yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, shuningdek, ularning rivojlanishi, kompaniya rahbariyati tomonidan innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, kompaniyaning moliyaviy imkoniyatlarining yuqori darajasi, shuningdek, tashkiliy va innovatsiyalarni amalga oshirish va rivojlantirish uchun texnik tayyorgarlik.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ko'plab iqtisodiy faoliyat turlarini, jumladan, turizmni infratuzilma bilan ta'minlashni sezilarli darajada o'zgartiradi. Raqamli iqtisodiyotning asosi katta hajmdagi axborotni qayta ishlash ekanligini hisobga olsak, axborotni saqlash, qayta ishlash va uzatishning yuqori texnologiyali tizimi alohida ahamiyatga ega. Potensial sayyohlarga qulaylik yaratish maqsadida aviachiptalarni xarid qilish, mehmonxonalarni bron qilish, hudud bo'ylab sayohat qilish, diqqatga sazovor joylar, madaniy va tarixiy meros haqida ma'lumotlar taqdim etish, reytinglarni ko'rsatish kabi keng funksiyalarni ta'minlovchi mobil texnologiyalar faol rivojlanishini kutishimiz mumkin.

Raqamli iqtisodiyot turizm korxonalarining potentsial yangi shakllarini yaratish imkoniyatini beradi. Kadrlar infratuzilmasi sohasida ham jiddiy o'zgarishlar bo'ladi.

Ijtimoiy hayotimiz va sayyohlik faoliyatimiz tobora texnologik tus olmoqda, jahon turizmi sohasida yangi yagona axborot makonini shakllantirmoqda. Axborot bilan ta'minlash va turizmni boshqarish tizimi ishlab chiqilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Raximov Z.O. Turizm sohasida mehmonxonalar xo'jaligini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy muammolari. — Monografiya. — Samarqand: SamISI, 2021. 212 bet.
2. Raximov Z.O., Ibadullaev N.E., Xaitboev R. Turopereting. — Darslik. — Toshkent: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2021, 396 bet.
3. Raximov Z.O., Ismailov N.I. Rivojlanayotgan raqamli iqtisodiyotda raqamlashayotgan turizmning ahamiyati. / Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universitetining Axborotnomasi. Nukus, 2020 yil, 3-son (ISSN 2010-9075). 42-45 bet.
4. Raximov Z.O. Raqamli iqtisodiyotda raqamlashayotgan turizmning yangi turlarining rivojlanishi. / SamISI-da o'tkazilgan "Turizmدا innovatsion-investitsiya jarayonlarini rivojlantirish istiqbollari" mavzusida xalqaro onlayn ilmiy-amaliy konferensiya. (2020 yil, 3-iyun) — Samarqand: SamISI, 2020.
5. Krivulya M.A. Mekanizm stimulyatsii investitsionnoi deyatelnosti v sfere turizma. // Vestnik Severo-Vostochnogo gosudarstvennogo universiteta. 2011. T. 15. № 15. S. 135-139.
6. Fedorova S.V. Finansovye otnosheniya v turizme. // Sbornik materialov V Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii "Arkhitektura finansov: strategiya vzaimodeistviya finansovogo i real'nogo sektora ekonomiki". SPb: Sankt-Peterburgskii gosudarstvennyi ekonomicheskii universitet, 2014. S. 403-406.

7. Kozybagarov A.A. Zarubezhnyi opyt investirovaniia v turizm. // Vestnik universiteta Turan. 2015. № 4. S. 166-169.
8. Zakharov K.S., Bakanova A.A., Volkov P.A. Problemy stimulyatsii investitsionnoi deyatel'nosti v sfere turizma v Rossiiskoi Federatsii. // Vestnik Natsional'noy akademii turizma. 2017. № 1. S. 27-30.
9. Novikova N.G., Lebedev K.A., Lebedeva O.E. Regional'nyi turizm kak faktor sotsial'no-ekonomicheskogo razvitiia ekonomiki. // Vestnik Yuzhno-Ural'skogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Ekonomika i menedzhment. 2016. T. 10. № 2. S. 15-21.
10. Zaitseva N.A. Investitsionnaia deyatel'nost' v turizme i gostinichnom biznese v RF. // Servis v Rossii i za rubezhom. 2009. № 4. S. 84-90.
11. McKercher B., Du Cros H. Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management. NY, The Haworth Hospitality, 2002, 280 p.
12. Bulaev M.A. Nekotorye voprosy organizatsii i problemy finansirovaniia samodeiatel'nogo turizma. // Vestnik Natsional'noy akademii turizma. 2008. № 2. S. 9-11.